

بررسی روابط پسران و دختران پیش از ازدواج به عنوان یک چالش فرهنگی

بهناز ertzazee

کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی دانشگاه اصفهان behnaz_ertezaee@yahoo.com

چکیده

روابط پسران و دختران پیش از ازدواج همواره موضوعی مهم و با این حال، پوشیده از ابهام و همراه با شک و تردید و اضطراب بوده است. از طرفی فشارها و تنش های غریزی باعث می شود که نوجوانان خود به خود به سمت جنس مخالف گرایش پیدا کند و از طرف دیگر ملاحظات اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی به عنوان موانعی سر راه آنان عمل کرده اند. این حالت های متضاد و متناقض در جامعه همواره برای نوجوانان و جوانان و همچنین اولیاء و مسئولان آموزش و پرورش مسئله ساز و بغرنج بوده و وضعیت نامعلوم و سردرگمی را از لحاظ نحوه ی کنار آمدن با این مشکل ایجاد کرده است. به نظر می رسد که مسئله ی روابط دختر و پسر و گسترش روز افزون آن، به یک مسئله و تنگنای فردی، خانوادگی و اجتماعی تبدیل شده است. این پدیده با توجه به آسیب ها و پیامدهای ناگوار آن، نیاز به شناخت و بررسی عوامل ایجاد کننده، نگهدارنده و کنترل کننده ی آن دارد تا بتوان راهکارهایی جهت برخورد مناسب با آن به فرد، خانواده و جامعه ارائه داد. بنابراین برای حل معضلی مانند روابط ناسالم دختران و پسران، به عنوان یک چالش فرهنگی، لازم است به راهکارهای مختلف در سطوح مختلف توجه ویژه شود که در این مقاله به بررسی آنها می پردازیم.

واژگان کلیدی: رابطه، جنس مخالف، چالش، فرهنگ.

مقدمه

مدت زمانی است که موضوع رابطه ی پیش از ازدواج در بین دختران و پسران دست کم در برخی از محافل علمی مطرح شده است. خانواده ها در این زمینه دچار مشکل شده اند و ظاهراً این رفتار در جامعه در حال افزایش است. روابط دختر و پسر در کشور ما پدیده ی جدیدی است که هم در سطح رفتاری و هم در سطح نگرش رو به گسترش است. نتایج چندین پژوهش در این زمینه بیانگر شکل گیری این نوع روابط (در سطوح گوناگون) و گسترش آن است (جوکار، ۱۳۸۳؛ موحد و شوازی عباسی، ۱۳۸۵).

امروزه با شروع دوران بلوغ، نوجوانان دوران پر تلاطمی را پشت سر می گذارند که این دوران برای آنان و خانواده هایشان از اهمیتی ویژه برخوردار است هر تصمیم حساب شده در رابطه با جنس مخالف آنان را به سرچشمه ی خیر و نیک خواهی هدایت خواهد کرد و هر تصمیم نا به جا و نا معقول، سرانجامی جز بدفرجامی و شکست به دنبال نخواهد داشت، به همین دلیل است که این دوران را دوران طلایی عمر هر انسانی تشبیه می کنند که در آن آینده ی نوجوانان با توجه به تصمیم هایی که اتخاذ خواهند کرد، رقم می خورد (هورایی، ۱۳۸۸). اینکه نوجوان تابع احساسات خود است و امکان زیادی وجود دارد که از این روابط آسیب ببیند و آسیب برساند و این موضوع از جمله مسایل فرهنگی، اجتماعی جامعه ی کنونی است که به طور منطقی و کامل حل نشده است (کجباف، شیخ دارانی و عابدی، ۱۳۸۹). روانشناسان پیامدهای منفی و زیانباری را برای رابطه با جنس مخالف مطرح کرده اند که از جمله ی آن می توان به: اختلالات هیجانی و عاطفی، پنهان کردن و تحریف هویت، بروز حسادت، گرایش به مصرف مواد مخدر، افت عملکرد تحصیلی، ارتکاب جرم و بزهکاری، درگیری با خانواده و ایجاد جو بدبینی و سوژن بعد از ازدواج نسبت به همسر و... اشاره کرد. (شیخ دارانی، کجباف و عابدی، ۱۳۸۶). با توجه به این که شناخت مسایل و مشکلات دانشجویان اولین و مهمترین گام برای کمک به حل مشکل است، بنابراین جمع آوری اطلاعات و تجزیه تحلیل انواع مشکلات دانشجویان اقدام اساسی به شمار می آید (شریفی، ۱۳۸۵). همچنین به منظور پیشگیری از ایجاد روابط آسیب زا بین دختر و پسر ضروری است که افراد آموزشهای لازم را برای برقراری رابطه سالم را دریافت نمایند (شیخ دارانی، کجباف و عابدی، ۱۳۸۹). تاکنون در ایران مطالعات اندک و اغلب غیرجامعی بر روی روابط با جنس مخالف قبل از ازدواج انجام شده است. این مطالعات اندک نشان داده اند که بین ۵۴ تا ۵۸ درصد دانشجویان روابط دوستی قبل از ازدواج را تجربه می کنند (خلج آبادی و مهریار، ۱۳۸۹). اهمیت این مطالعه به این خاطر است که از طرفی حدود نیمی از دانشجویان به نحوی با این مسئله مواجه هستند و از طرف دیگر تمهیدات کمی برای اطلاع رسانی آنان در نظر گرفته شده است، به همین خاطر در این مقاله به بررسی آسیب های ارتباط نادرست با جنس مخالف، پرورش مهارت های ارتباط صحیح در افراد و بررسی این نوع ارتباط از منظر دین پرداخته شده است.

عوامل موثر در رابطه با جنس مخالف

عوامل رابطه با جنس مخالف در سه سطح به قرار زیر مورد بررسی واقع می شوند:

۱. سطح کلان: رسانه های گروهی ایرانی و خارجی (صدا و سیما، مطبوعات، ماهواره، اینترنت، فرهنگ و دین، الگو و الگوسازی).
  ۲. سطح میانه: خانواده و خویشان، با متغیرهای پایگاه اجتماعی، وضعیت دینداری و شرایط و ویژگی های دوستان و خویشاوندان.
  ۳. سطح خرد: تمایلات ذاتی و درونی (جنسی و غیرجنسی)، متغیرهای سن و جنسیت، جلب توجه، زیبایی شناسی، رقابت، نیل به هدف، جبران کمبودهای عاطفی و تعارض و مقابله با شرایط موجود (میرزایی و برغمندی، ۱۳۸۹).
- از آنجایی که هنجارها و رفتارها از طریق تعامل با دیگران درک می شوند؛ لذا با شناسایی عوامل پیش بینی کننده ی این رفتارها در سطوح مختلف اجتماعی می توان به طراحی مداخلاتی برای کاهش آسیب و خطر بین این گروه مؤلف جامعه کمک قابل ملاحظه ای نمود (خلج آبادی فراهانی و مهریار، ۱۳۸۹).
- ابتدا در سطح کلان به بررسی نقش " فرهنگ و جامعه " پرداخته می شود.

۱. فرهنگ و جامعه:

در مورد نحوه‌ی ارتباط با جنس مخالف دیدگاه‌های گوناگونی مطرح است که دامنه‌ی آن از بسته‌ترین تا بازترین، در حال نوسان است. برای مثال در جامعه‌ای مثل ویتنام دختر حق ندارد بدون ملازمت یک زن کامل و شوهردار از خانه خارج شود ولی در جامعه‌ای غربی، نظیر آمریکا ازدختران انتظار می‌رود وقتی پا به سن نوجوانی می‌گذارند قرار عشقی داشته باشند (میرزایی و برغمندی، ۱۳۸۹). امروزه در جوامع شرقی هم کم‌وبیش قرارهای عشقی بین دختران و پسران مرسوم شده است (شیخ دارانی، کجباف و عابدی، ۱۳۸۶).

تمام ارتباطات انسانی براساس فرهنگ حاکم بر آن جوامع و متناسب با مؤلفه‌های فرهنگی و عقیدتی آن ملت پدید می‌آید (زینتی، ۱۳۸۳). هم چنین جامعه‌ی ایرانی دارای بنیانهای قوی فرهنگی و سنتی است و این امر نقش مهمی در زندگی مردم ایفا می‌کند (خلج‌آبادی فراهانی و مهریار، ۱۳۸۹).

موضوعی که اخیراً اهمیت خاصی برخوردار شده، این است که روابط باجنس مخالف از زمینه‌هایی است که در حال تاثیرپذیری از سایر فرهنگ هاست. افزایش سوادآموزی و تحصیلات دانشگاهی بین جوانان، مهاجرت به شهرها، دسترسی گسترده به فناوری‌های نوین ارتباطی (اینترنت، چت، تلفن همراه) و.. موجبات تسهیل در ارتباطات و دسترسی به سایر فرهنگ‌ها را فراهم نموده است (خلج‌آبادی فراهانی و مهریار، ۱۳۸۹).

در جامعه‌ی کنونی ما که پیچیدگی و تنوع رفتاری متعددی به چشم می‌خورد، الگوهای فراوانی در برابر نوجوان وجود دارد که او را در انتخاب یک یا چند الگو برای همانندسازی و هویت یابی با مشکل مواجه می‌کند. اما در جوامع ساده مثل جوامع روستایی و عشایری، هویت یابی جوانان با مشکلات کمتری مواجه است، زیرا الگوهای موجود در برابر این افراد از تنوع زیادی برخوردار نیست و معمولاً چند الگوی غالبی وجود دارد که فرد با آنها همانندسازی می‌کند به عبارت دیگر در جوامع ساده دوران هویت‌یابی کوتاهتر و در جوامع پیچیده این دوره طولانی‌تر است (میرزایی و برغمندی، ۱۳۸۹).

با توجه به اینکه اکثر جوانان و دانشجویان ما در جوامع پیچیده زندگی می‌کنند، رابطه با جنس مخالف از مسائلی است که آنان را در تضاد و تنش قرار می‌دهد و نسل جوان ما نمی‌داند با این موضوع چگونه برخورد کند (میرزایی و برغمندی، ۱۳۸۹). هم چنین جامعه‌ی ما یک جامعه‌ی اسلامی محسوب می‌شود و این نوع روابط به راحتی پذیرفته نمی‌شود در نتیجه باعث ایجاد تعارض می‌شود که می‌تواند منجر به پنهانی شدن روابط شده و به اضطراب، افسردگی و درگیری خانوادگی بیانجامد (صاحب‌الزمانی، صفری و ریاضی، ۱۳۸۴).

اینکه نوجوان تابع احساسات خود است و امکان زیادی وجود دارد که از این روابط آسیب ببیند و آسیب برساند و این موضوع از جمله مسایل فرهنگی، اجتماعی جامعه‌ی کنونی است که به طور منطقی و کامل حل نشده است (کجباف، شیخ دارانی و عابدی، ۱۳۸۹).

در سطح میانه به بررسی نقش "خانواده" پرداخته می‌شود.

۲. خانواده

با عنایت به جایگاه مهم و کلیدی «خانواده»، ابتدا به راهکارهای خانوادگی اشاره می‌شود.

راهکارهای خانوادگی

خانواده به عنوان اولین کانون جامعه‌پذیری کودک محسوب می‌شود (خلج‌آبادی فراهانی و مهریار ۱۳۸۹). خانواده‌های بالنده نحوه‌ی ارتباط و ارسال پیام را به خوبی یاد گرفته‌اند و بنابراین الگوهای سالمی دارند (غلامزاده، عطاری و شفیع‌آبادی، ۱۳۸۸). طبق آیه شریفه:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَنْفُسِكُمْ وَاٰهْلِيْكُمْ نَارًا وَّقُوْذَهَا الْاَسُّ وَاَلْحِجَّ اِرَّةً (تحریم؛ ۶)

ای کسانی که ایمان آورده اید! خود و خانواده‌ی خویش را از آتشی که هیزم آن انسان‌ها و سنگ‌ها است. نگه دارید.

و حدیث امام علی (ع): «کل امرئ مسئولٌ عمّا ملکت یمینُهُ و عیالهُ؛ هر مردی درباره ی مملوکان خانواده ی خود بازخواست می شود» (آمدی، ۱۳۸۳، ۴۰۵)، خانواده در تربیت فرزندان نقش بسیار مهمی دارد. در این بخش، تلاش بر آن است که به مهم ترین وظایف خانواده در پیشگیری از ناهنجاری های اخلاقی و اجتماعی اشاره شود. بدیهی است که نقش خانواده در این زمینه و تأثیر والدین بر فرزندان، بیش از آن است که در این جا گفته می شود.

در آموزه های دینی ما، به چگونگی رابطه ی همسران با یکدیگر، توجه ویژه ای شده است و برای هر یک از آنان، حقوق و تکالیفی معین شده که تلاش برای ایجاد رابطه ی صمیمی و محبت آمیز همراه با رعایت احترام و حفظ شخصیت همسر، یکی از آن حقوق است. این همه سفارش درباره ی ازدواج، خانواده، نوع برخورد زن و شوهر باهم و ... در روایات- برای نمونه دو جلد از کتاب ارزشمند وسائل الشیعه - بدان دلیل است که خانواده و به ویژه پدر و مادر، در شکل گیری شخصیت فرزند و تثبیت خلق و خوی او در کودکی و بزرگسالی و به طور کلی، در سعادت یا شقاوت او، نقش مهم و مؤثری دارند. از این رو، در قرآن کریم آیات متعددی در مورد ازدواج و خانواده آمده که از جمله ی آن ها می توان به سوره ی نساء آیه ۱۹ «... و عاشروهن بالمعروف» و آیات دیگری (ر.ک: نساء ۲۵؛ طلاق؛ ۲) که به مردان برای برخورد پسندیده و نیکو با همسرانشان سفارش می کند، اشاره نمود. احادیثی نیز هست که نگاه مهربان زن و شوهر به یکدیگر را موجب نشاط آنان م ی دانند. (حر عاملی، ۱۳۷۴، ۳۷/۱۴) احادیث دیگری، از تأثیر ابراز محبت زن و شوهر به هم، در آن ها و به دنبال آن در فرزندانشان سخن گفته است.

بنابراین دریافت محبت لازم از سوی همسر و رعایت احترام و شخصیت او باعث ایجاد فضای گرم و صمیمی در خانه می شود که افزون بر ایجاد حس رضایت مندی و آرامش و نشاط در زن و شوهر، فرزندان را نیز از سرچشمه ی این محبت سیراب می نماید. در سطح خرد به بررسی "شرایط سنی دانشجویان" پرداخته می شود.

۳. شرایط سنی دانشجویان

بررسی وایلانت مبتنی بر طرح گرانت که از سال ۱۹۳۸ آغاز گردیده و تا سال ۱۹۶۸ ادامه یافته است، یکی از نخستین پژوهش های بزرگ طولی درباره ی بزرگسال به حساب می آید که تحول زندگی بزرگسال را در سه دوره ی متمایز ارائه داده است که آغاز آن از سن ۳۰-۱۸ سالگی (که همان سن دانشگاه می باشد) مطرح می گردد. در این دوره جوان با آزاد شدن از قید والدین و دست یافتن به استقلال و همسرگزینی و برقراری و تعمیق دوستی ها مشخص می شود (به نقل از منصور، ۱۳۸۷).

علاوه بر آن، شکل گیری روابط نزدیک و عاشقانه یک تکلیف رشدی اجتماعی مهم، برای نوجوانان است با ورود کودکان به نوجوانی زمان گذران با همسالان جنس مخالف افزایش می یابد. از اواسط تا اواخر نوجوانی این تعامل دگرجنس گرایانه به صورت علائق عاشقانه درمی آید و روابط عاشقانه شکل می گیرد.

عوامل سنی اهمیت بسیار بالقوه در دوستی های نوجوان و روابط عاشقانه دارند و دوستان نقش بسیار مهمی طی دوره کودکی تا نوجوانی ایفا می کنند. اما احتمالاً تغییرات مرتبط با سن در زمینه نقش های بهترین دوستان نیز به وقوع تحقیقات حاکی از این است که بین سن ۱۷-۱۵ سالگی در چند جنبه از روابط عاشقانه تغییر صورت

می پذیرد و روابط طولانی مدت تر متداول تر می شود.

نظریه اریکسون نیز تأکیدی بر نقش مهم "تعارض های نوجوان" بر تصمیم گیری وی مطرح می کند.

وی معتقد است در اوضاع و شرایطی که نوجوان احساس می کند با مسائل عدیده ای روبه روست و باید در مورد تمامی آنها در مدت کوتاهی تصمیم گیری کند، گاه ناگزیر از ورود به دوره ی تعلیق روانی اجتماعی می شود. نوعی دوره ی انتظار که در آن نوجوان تحصیل در دانشگاه را ترک می کند تا سفر کند و مشاغل گوناگونی را بیازماید تا پس از آن تصمیم نهایی را برای اینکه چه هویتی داشته باشد بگیرد (به نقل از میرزایی و برغمندی، ۱۳۸۹).

سایر عوامل مؤثر

۱. براساس پژوهشهای انجام شده، دانشجویانی که در خوابگاههای دانشجویی زندگی می‌کردند از نگرش مذهبی قوی‌تری نسبت به دانشجویانی که در منزل استیجاری زندگی می‌کردند برخوردار بودند و بین دختران و پسران ساکن خوابگاه توافق ارزشی بیشتری، نسبت به دختران و پسران ساکن خانه‌های استیجاری وجود دارد و در نتیجه‌ی این پژوهش نگرش ارتباطی مثبت‌تری برای دانشجویان ساکن خوابگاه به دست آمده است (اسدی، ۱۳۸۵).

۲. در بین جوانان هرچه گرایش به رسانه‌های خارجی، نظیر ماهواره و اینترنت بیشتر می‌شود، گرایش به روابط عاشقانه نیز بیشتر می‌گردد (میرزایی و برغمندی، ۱۳۸۹).

۳. طبق پژوهش‌های میرزایی و برغمندی، (۱۳۸۹) این نتیجه به دست آمد که بین کسانی که به دوستان درستکار و صادق و همچنین دوستان اهل علم و دانش گرایش دارند، در برابر کسانی که به دوستان خوش‌پوش و خوشگذران تمایل نشان می‌دهند، تفاوت زیادی در ارتباط با جنس مخالف وجود دارد.

۴. طبق پژوهش میرزایی و برغمندی، (۱۳۸۹) این نتیجه نیز به دست آمد که بین حوزه‌های علمی گوناگون در خصوص روابط عاشقانه تفاوت معناداری جود دارد و در رشته‌هایی که دو جنس از هم دورتر بودند و کلاس‌ها به صورت غیرمختلطتر برگزار می‌شد، گرایش به روابط عاشقانه بیشتر می‌گشت.

اهمیت بررسی روابط دختر و پسر در محیط دانشگاه

در نتیجه مطالعات انجام شده در اهمیت رابطه با جنس مخالف در "محیط دانشگاه" به دو عامل مؤثر دست یافته شد:

۱. امکان مواجهه‌های تثبیت شده در دانشگاه

هرچه افراد در محیطی به هم نزدیکتر باشند، احتمال بیشتری وجود دارد که همدیگر را ملاقات کنند و این تماسها، شانس یا احتمال اینکه آنها ارتباط و دوستی را آغاز کنند را افزایش می‌دهد.

بلاوو (۲۰۰۶) در نظریه‌ی خود مواجهه‌های تثبیت شده و شانس را از یکدیگر متمایز می‌کند. به عقیده‌ی وی این "مواجهه‌های تثبیت شده" هستند که فرصت‌های تماس را افزایش میدهد و احتمال شکل‌گیری پیوندهای اجتماعی را تسهیل می‌دهند. بنابراین انتظار این است که اکثر پیوندها و دوستی‌های اجتماعی در مواجهه‌های تثبیت شده، مانند کلاس درس شکل بگیرند و توسعه یابند (به نقل از موحد، شوازی و هاشمی نیا، ۱۳۸۸).

در طی پژوهش میرزایی و برغمندی (۱۳۸۹) نیز نتایج مشابهی به دست آمد که طی آن بیشتر شرکت‌کنندگان در اولویت اول ترجیح دادند که محل رابطه با جنس مخالف در محل تحصیل یعنی دانشگاه باشد و محل زندگی و تفریح‌گاهها در اولویت‌های بعدی قرار داشتند.

۲. ناهمگونی جنسیتی در دانشگاهها

یکی دیگر از عواملی که در رابطه با جنس مخالف در دانشگاهها نقش مهمی ایفا می‌کند "ناهمگونی جنسیتی" است.

طبق مطالعات انجام شده در کنکور سراسری ۱۳۸۷، این نتیجه به دست آمد که از طرفی ۶۴ درصد پذیرفته‌شدگان دختر بوده‌اند و از طرف دیگر، تحقیقات صورت گرفته در مورد معاشرتهای دختران و پسران حاکی از گسترش این‌گونه روابط در دانشگاهها بوده است (موحد، شوازی و هاشمی نیا، ۱۳۸۸).

موحد و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان "ناهمگونی جنسیتی، نگرش افراد و ارتباط دختران و پسران در دانشگاه" به این نتیجه رسیدند که ناهمگونی جنسیتی در کلاس‌ها باعث ایجاد فرصت بیشتری برای تماس و در نتیجه دوستی بین دو جنس شده است.

در اصل نسبت دوستی‌ها و معاشرت‌های بین جنسیتی در کلاس‌های درس تابع معکوسی از اندازه گروه جنسیتی است و این گروه جنسیتی اقلیت هستند که برای ایجاد ارتباط با گروه اکثریت تحت فشار ساختاری قرار می‌گیرند؛ چرا که گروه اقلیت به لحاظ تعداد

کمشان فرصت‌های کمتری نیز برای برقراری تماس با گروه هم جنس دارند و در نتیجه خواستار برقراری تماس با گروه دیگر می‌شوند (موحد، شوازی و هاشمی نیا، ۱۳۸۸).

کدام گروه آسیب‌پذیرترند؟ دختران یا پسران

طبق مطالعات انجام شده دختران زودتر از پسران به برقراری رابطه با جنس مخالف علاقه نشان می‌دهند و دوستی با جنس مخالف در نزد آنان بیشتر است همچنین دختران نوجوان، دوستی با همجنسان خود را در زمینه بسیاری از ویژگی‌های دوستی (نظیر عاطفه، همنشینی، صمیمیت) بالاتر از پسران رتبه‌بندی می‌کنند و بیشتر به شبکه‌های اجتماعی می‌پیوندند و در آنها یکپارچه‌تر می‌شوند. بنابراین احتمالاً دختران زودتر از پسران با گذر مواجه می‌شوند.

همچنین پژوهش شریفی (۱۳۸۵) نیز این مسئله را تأیید می‌کند که دختران در حوزه‌ی سلامت جسمانی، روابط اجتماعی و مسائل عاطفی-روانی در مقایسه با دانشجویان پسر مشکلات بیشتری دارند. این یافته‌ها با سایر نتیجه‌گیری‌ها مبنی بر اینکه دختران بیش از پسران در روابط اجتماعی با مشکل مواجهند همخوانی دارد (شریفی، ۱۳۸۵).

آفت‌های ارتباط نادرست:

ارتباط نادرست با جنس مخالف می‌تواند زمینه بروز مشکلاتی را برای فرد و جامعه فراهم کند. از جمله آسیب‌هایی که قبل از ازدواج مطرح می‌شود می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱.۱ ایجاد توهم عشق

فریود سلامت روانشناختی را به طور خلاصه "توانایی عشق ورزیدن و کار کردن" معرفی می‌کند و به اعتقاد مازلو نیاز به عشق ورزیدن نه تنها پاسخی به یک نقص نیست بلکه فرایندی است که به وسیله‌ی تکانه‌های ایجاد کننده‌ی خودشکوفایی برانگیخته می‌شود (رفیعی نیا و اصغری، ۱۳۸۶).

اما در بسیاری موارد دختران و پسران با شکستن مرزهای اخلاقی و انسانی، با انگیزه‌ی ارضای نیاز جسمی و عاطفی به هم وابسته می‌شوند و به غلط نام آن را "عشق" می‌گذارند. از این رو اگر این ارتباط به ازدواج منتهی شود یک انتخاب غیرمنطقی و از روی احساسات و تمایلات خام جوانی است (موسوی، ۱۳۸۹).

۱.۲ ایجاد وابستگی و شکست عشقی

در بررسی بحث آسیب‌شناسی، مهمترین موضوعی که مطرح می‌شود علاقه‌ی ابتدایی بین افراد است که به تدریج شدت می‌یابد و علیرغم تصمیم اولیه دو طرف یا یکی از آنها، رابطه میان دو فرد کم‌کم به وابستگی تبدیل شده که این وابستگی در بسیاری موارد آفت بزرگی برای تمرکز حواس، تحصیل و تفکر عمیق می‌شود (خالدیان، ۱۳۸۹).

همچنین در این نوع روابط به دلیل کم بودن ضمانت‌های اجتماعی و قانونی و یا گاهی خانوادگی شکست محتمل‌تر است (خالدیان، ۱۳۸۹).

از دیگر نتایج شکست عشقی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

احساس سرخوردگی و تحقیرشدگی، بدبینی نسبت به جنس مخالف، تلون هیجانی، بی‌انگیزگی نسبت به انجام کارهای روزانه، اختلال چرخه‌ی خواب، ناامیدی نسبت به آینده، احساس گناه و احساس نفرت به خود، تمایل به گوشه‌گیری و تنهایی و اقدام به خودکشی مطرح می‌شود (پیام مشاور، ش ۷۶).

۳. فقدان شناخت درست و واقع بینانه

امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: "دوست داشتن چیزی انسان را کور و کر میکند." معمولاً ادعا می‌شود این گونه روابط و دوستی‌ها به انگیزه ازدواج شکل می‌گیرد ولی با کمی دقت این نتیجه به دست می‌آید که روح حاکم بر این گونه روابط بر مبنای خردورزی نیست در حالی که تصمیم درست در مورد ازدواج با فرد خاص تنها با تکیه بر عقلانیت و خردورزی ممکن است (زینتی، ۱۳۸۵).

۴. رواج افسردگی، خودکشی و فرار

پژوهش‌های اخیر در مورد اهمیت روابط عاشقانه نشان می‌دهد که این روابط بر کارکرد نوجوان اثر مهمی دارند، برای نمونه درگیری نوجوانان در روابط عاشقانه با سطوح بالاتر نشانه‌های افسردگی ارتباط داشته است و به نظر می‌رسد فروپاشی این روابط، یک عامل پیش‌بین مهم در افزایش نشانه‌های افسردگی باشد (میرزایی و برغم‌دی، ۱۳۸۹). همچنین بسیاری از کسانی که گرفتار دام دوستی‌های قبل از ازدواج می‌شوند از تحصیلات بازمانده و اسباب بدنامی و تباهی خویش را فراهم آورده‌اند و در مواردی مشاهده شده است که به خودکشی و فرار روی آورده‌اند (حسینی، ۱۳۸۷).

۵. افت تحصیلی و رکود علمی

این‌گونه روابط باعث می‌شود که دوطرف تمام توجه و تمرکز خود را صرف دیدارها و ملاقاتهای حضوری و تلفنی بکنند و این بزرگترین مانع برای رشد و تلقی علمی است؛ زیرا تحصیل نیازمند تمرکز نیروهای فکری و روحی است (زینتی، ۱۳۸۵).

۶. کاهش میل به ازدواج

طبق مطالعات حسینی (۱۳۸۷)، جوانانی که قبل از ازدواج دوستی و رابطه نامشروع را تجربه کرده‌اند طهارت باطنی خویش را لکه‌دار کرده‌اند و انتخاب همسر برایشان مشکل است. در مطالعات انجام شده این نتیجه به دست آمد که ارتباط نادرست میان دختر و پسر پس از ازدواج هم مشکلاتی برای فرد ایجاد می‌کند که از جمله‌ی آن می‌توان می‌توان به عوامل زیر اشاره کرد:

۱. بدگمانی نسبت به همسر

قاسمی (۱۳۸۵)، طی پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که حدود دو سوم از دانشجویان با این مسئله موافق بودند که اکثر کسانی که رابطه دوستانه با جنس مخالف داشتند دوست ندارند که همسر آینده آنها قبل از ازدواج این روابط را تجربه کرده باشد (کجباف و همکاران، ۱۳۸۸).

طبق مطالعات شیخ دارانی و همکاران (۱۳۸۷)، ارتباط باجنس مخالف قبل از ازدواج باعث آسیب به خانواده و تداوم نیافتن پیوند عاطفی با طرف مقابل می‌شود.

هم چنین اگر جوانی با تجربه‌های دوستی قبل از ازدواج بخواهد تشکیل خانواده بدهد یکی از مشکلات او بدگمانی نسبت به همسر است که طبیعتاً اضطراب و ناامنی را به زندگی فرد وارد می‌کند (حسینی، ۱۳۸۷).

نلسون و وامپلر [19] نیز دریافتند افرادی که قبل از ازدواج رابطه با جنس مخالف و ارتباط جنسی با آنان را تجربه کردند، نسبت به همسر خود عملکرد خوبی نداشته و وضعیت نا به سامان آنها بر رفتار همسرشان تاثیر منفی داشته است (شیخ دارانی و همکاران، ۱۳۸۷).

۲. اضطراب، احساس نگرانی و احساس گناه

از دیگر مخاطرات دوستی دختر و پسر می‌توان به اضطراب و تشویش دائمی اشاره کرد چنین افرادی دچار یک تعارض درونی و اضطراب مستمر در ترس از افشا شدن روابط گذشته می‌شوند (زینتی، ۱۳۸۵). در بسیاری از موارد افرادی که درگیر چنین روابطی می‌شوند، دچار احساس گناه می‌شوند و اگر نتوانند به درستی از این فضای روانی خارج شوند این احساس گناه منشا بسیاری از ناگواری‌های روحی و روانی می‌شود (احمدی، ۱۳۸۴).

۳. تنوع طلبی

مرد یا زنی که قبل از ازدواج روابط دوستی متعددی داشته است، خواه ناخواه تنوع طلب می‌شود و این امر بعد از تشکیل خانواده و زندگی مشترک هم چنان ادامه می‌یابد و عاملی بر کم شدن محبت به کانون خانواده می‌شود (حسینی، ۱۳۸۷).

۴. طلاق

"طلاق" نیز به عنوان یکی از پیامدهای مهم دوستی قبل از ازدواج مطرح می‌شود. طبق آمار رسمی ایران رتبه پنجم آمار طلاق جهان را به خود اختصاص داده است و حدود ۳۰الی۳۵ درصد ازدواجها به طلاق می‌انجامد. اگر آمارها کنار هم قرار گیرند به خوبی نشان می‌دهند که بیشترین آمار طلاق مربوط به ازدواجهای نابخردانه و تنها مبتنی بر عشق و دوستی‌های خیابانی است. نکته‌ی قابل توجه این است که مشکلات ناشی از طلاق در یک خانواده تنها همان خانواده را تحت تاثیر قرار نمی‌دهد بلکه محققان آمریکایی در دانشگاه "براون" به این نتیجه رسیده‌اند که آمار طلاق در میان کسانی که پدر و مادرشان از هم جدا شده‌اند، دو برابر دیگران است (حسینی، ۱۳۸۷).

چه مهارتهایی باید در افراد پرورش داده شود؟

آموزش مهارتهای ارتباطی جزء آموزش مهارت‌های زندگی است. سازمان بهداشت جهانی، در سال ۱۹۹۳ به منظور ارتقای بهداشت روانی و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، برنامه‌ای تحت عنوان "آموزش مهارتهای زندگی" تدارک دید. از آن زمان به بعد این برنامه در کشورهای مختلف اجرا گشته و اهمیت آن ثابت شده است (محمودی راد و همکاران، ۱۳۸۶). یکی از مشکلات عمده‌ای که تأثیر بازدارنده در کارآمدی و پویایی نوجوانان دارد و از شکل‌گیری هویت سالم و نیز شکوفایی استعدادها و قوای فکری و عاطفی آنها جلوگیری می‌کند، مشکل برقراری ارتباط اجتماعی و نداشتن مهارتهای لازم اجتماعی است (مهرابی زاده، تقوی، عطاری، ۱۳۸۸).

هم چنین بهزیستی آدمیان به توانایی در همسویی و ارتباط با دیگران بستگی دارد. کیفیت این ارتباط مهمترین عامل مؤثر در شادکامی است به همین خاطر بهداشت روانی، در "سلامت جسمانی" ارتباط با معنا پیدا کرده است (مهرابی‌زاده، تقوی، عطاری، ۱۳۸۸).

براساس نظریه جیمز کلمن، انتقال موفقیت‌آمیز از کودکی به بزرگسالی، مستلزم کسب مهارتها و رسیدن به دو دسته از هدف‌های رشدی است: نخستین هدفها، به توانایی‌ها و قابلیت‌های خود شخص است که اهداف "خویش‌تن مدار" نامیده می‌شود و دومین هدفها به ارتباط شخص با دیگران معطوف است که اهداف "دیگر مدار" نامیده می‌شود.

مهارتهای خویش‌تن مدار شامل:

۱. مهارتهای شغلی و کاری

۲. مهارتهای مدیریت خود برای تصمیم‌گیری خردمندانه.

۳. مهارتهای انجام کارهای هدفمند مانند: انجام تعهدات و خدمت به جامعه.

مهارتهای دیگر مدار شامل:

۱. مهارتهای "تعامل اجتماعی" یعنی ایجاد ارتباط مطلوب در موقعیتهای مختلف و با افراد متفاوت.

۲. مهارتهای مرتبط با امور دیگران یعنی قبول مسئولیت در امور افراد دیگر.

۳. مهارتهای همکاری یعنی اشتغال در فعالیتهای مشترک با دیگران. (به نقل از شریفی، ۱۳۸۵)

از جمله مهارتهایی که شناخت و عمل به آنها می‌تواند در روابط با دیگران خصوصا جنس مخالف مؤثر واقع شود می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. شناخت واقعیت‌های جنس مخالف

فرد برای برقراری ارتباط سالم ابتدا باید دانش و اطلاعات کسب کند. با تجمع اطلاعات نگرش وی تغییر می‌کند و با گذشت زمان، نگرش‌های فرد بهبود می‌یابد و وی را در برقراری رابطه صحیح یاری می‌دهد (شیخ‌دارانی و همکاران، ۱۳۸۶).

۲. حفظ حریم

برخورد با جنس مخالف بر اصل تکبر ورزی استوار شده است؛ یعنی معیار و قانون برخورد با جنس مخالف متکبرانه بودن آن است. بی‌اعتنایی و حفظ حریم برای خود از جلوه‌های رفتاری مطلوب با جنس مخالف است (زینتی، ۱۳۸۳). همچنین در مکانهایی که امکان ارتباط با جنس مخالف در آن بیشتر است باید از رفتار توأم با خودنمایی و جلب توجه خودداری شود (پیام مشاور، ش ۷۶).

۳. از بین بردن ترسها و دلهره‌ها و احساس خشونت و خصومت به جنس مخالف

در برخورد با جنس مخالف افراد باید هرگونه پیش داوری را که باعث ایجاد نوعی هیجان منفی نسبت به جنس مخالف می‌شود را از خود دور کنند. بنابراین داشتن افکار هیجانی و افکار مطلق قالبی و کلیشه‌ای در مورد افراد و تعمیم دادن آن به دیگران یک خصوصیت منفی برای دو جنس محسوب می‌شود. (پیام مشاور، ش ۹۳)

۴. کنترل خونسردی و صلابت هنگام برخورد با جنس مخالف

برخورد مناسب این است که فرد با خونسردی تمام و حفظ ارزش وجودی خویش و بدون خرد کردن شخصیت دیگران برخورد کند. اگر فرد در برخورد با جنس مخالف هیجان زده شود ممکن است به گونه‌ای رفتار کند که زمینه را برای تحقیر خود و بروز آسیب‌های روانی و اجتماعی فراهم کند (پیام مشاور، ش ۹۳).

۵. مهارت جرأت‌ورزی و نه گفتن

یکی از مشکلات نوجوانان نداشتن جرأت در افکار و نظرات شخصی است، در نتیجه افراد دیگر از آنها سؤاستفاد می‌کنند، این افراد عزت نفس پایینی دارند و در اوضاع و احوال جمعی مضطرب هستند. درست به همان صورتی که بی‌جرأتی یادگرفته می‌شود رفتار جرأت‌مندانه نیز می‌تواند یادگرفته شود (مهرابی زاده، تقوی، عطاری، ۱۳۸۸).

مهارت "نه گفتن" صریح و محکم نیز مهارت بسیار مهمی است که باعث می‌شود افراد بر زندگی و رفتار خود کنترل داشته باشند. جوانان باید بتوانند بین تماس‌های اجتماعی روزمره و رفتارهای پرخطر تمایز قائل شوند و بدون ترس از طرد شدن در برابر خواسته‌های دیگران با قاطعیت و توأم با احترام در برابر خواسته‌های نادرست افراد دیگر مقاومت کنند تا گرفتار آسیب‌های اجتماعی نشوند (منصوری، ۱۳۸۲).

۶. تقویت عزت نفس و خودانگاره

عزت نفس کلی در دو سطح صلاحیت خود و علاقه به خود قابل جداسازی است. "صلاحیت خود" نوعی تجربه‌ی منطقی ارزشمند است که در آن فرد خود را عامل عمل احساس می‌کند و "علاقه به خود" به عنوان بعد دیگر عزت نفس شرایط تجربه‌ی مفیدی را برای فرد به عنوان یک موجود اجتماعی فراهم می‌کند (محمودی‌راد و همکاران، ۱۳۸۶) افرادی که عزت نفس بالا دارند تحت تاثیر خواسته‌های نادرست دیگران قرار نمی‌گیرند.

هم چنین تحقیقات نشان داده است دخترانی که با جنس مخالف خود رابطه دارند در زمینه‌ی فردی به طورنسبی خودانگاره‌ی ضعیف و معیوبی دارند و ارزیابی‌های آنان از خود پایین‌تر از گروه عادی است (شیخ‌دارانی و همکاران، ۱۳۸۷).

۷- بهبود بینش جوان

دادن بینش از روش‌های تربیتی قرآن است. در این روش، آگاهی انسان دگرگون می‌شود و دگرگونی در بینش، از لوازم تغییر رفتار است. کلمه ی «بینش» (بصیرت)، انطباق کامل معنایی با کلمه ی «آگاهی» (علم) ندارد. هر آگاهی‌ای، بینش نیست. بینش، نوعی آگاهی ژرف است که آدمی را با واقعیت مورد نظر پیوند می‌دهد، ولی آگاهی، ممکن است سطحی، کم دامنه و در نتیجه، گمراه کننده باشد بر این اساس، خداوند گاه منحرفان را «آگاه» می‌داند. ولی همواره «بینش» آنان را نفی می‌کند (باقری، ۱۳۷۴، ص ۷۵) و در سوره روم آیه هفتم می‌فرماید:

«يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيٰۤاتِ الدُّنْيٰۤا ، اِنّٰهَا فِقْطَ ظَاهِرِیْۤا مِنْ زَیْنٰتِ دُنْيَا رَا مِیۡ دَانِدْنَ».

این شیوه ی تربیتی هم در جامعه و برای دعوت افراد به حق و حقیقت کاربرد دارد و هم در خانواده از روش های مهم و مؤثر در تربیت فرزندان است. بنابراین، فقط آگاه نمودن نوجوان و جوان از مسائل و جنبه های مختلف زندگی کافی نیست، بلکه این آگاهی باید ژرف و گسترده باشد. اگر فرزندان به گونه ای تربیت شوند که خوب را از بد، سالم را از ناسالم و مفید را از مضر جدا کنند، به بینش و بلوغ فکری دست یافته اند، یعنی می توانند صلاح و فساد خود را نیز تشخیص دهند. بنابراین با اجرای کامل و صحیح این روش تربیتی، نیاز به یادآوری پی در پی مسائل، نظارت نادرست و ... نیست. زیرا نوجوان و جوان خود را به این درک و بینش رسیده که بداند در ارتباط های فردی و اجتماعی چگونه عمل نماید.

۸- تبیین انگیزه برقراری روابط

در بررسی انگیزه ی دختر و پسر از برقراری روابط ناسالم به این نتیجه می رسیم که اگرچه اهدافی مانند کنجکاو، سرگرمی، پر کردن وقت های خالی، کمبود محبت، انتقام گرفتن از جنس مخالف و شناخت بیشتر برای ازدواج مطرح می شود، ولی این نکته را نباید از نظر دور داشت که دختران در قوای عاطفی و خلقی بسیار حساس تر و هیجان پذیرترند. به همین دلیل به زودی دل باخته می شوند. بیشتر دخترانی که فریب می خورند و سقوط می کنند، برای فرونشاندن میل جنسی تسلیم جنس مخالف نمی شوند، بلکه به دلیل زودباوری، حس محبت، دوستی و فداکاری است که به این رابطه کشش پیدا می کنند. برخی بر این باورند که هدف دختران از برقراری این نوع روابط، ارضای نیاز عاطفی، جلب محبت جنس مخالف و یا محبت کردن به اوست، ولی ابراز علاقه و عشق پسران به دختران، در وهله ی اول از روی انگیزه ی جنسی و تسکین حس شهوانی است. (ر.ک: احمدی، ۱۳۸۶، ۴۱) شاید علت این تفاوت نگاه را بتوان در تفاوت های زن و مرد جست و جو کرد که به گفته ی شهید مطهری:

مرد بنده ی شهوت خویشان است و زن، در بند محبت مرد است... مرد می خواهد شخص زن را تصاحب کند و در اختیار بگیرد و زن می خواهد دل مرد را مسخر کند و از راه دل او بر او مسلط شود. (مطهری، ۱۳۸۵، ۱۶۵)

آگاهی دختر از هدف و انگیزه ی پسر، به او کمک خواهد کرد تا از چنین روابطی پرهیز کند؛ زیرا آگاهی او از هدف پسر برای برقراری این ارتباط، برای دختر بسیار تلخ و ناگوار خواهد بود و هیچ گاه دنبال برقراری چنین روابطی نخواهد بود. مسئولیت این آگاهی بخشی، ابتدا بر عهده ی خانواده است.

پاسخ اسلام به روابط دختر و پسر

ارتباط با جنس مخالف نه تنها مجوز پرده دری و از بین بردن عفت نیست، بلکه تأکید دین حفظ عفت عمومی و تحکیم حیای فردی می باشد (زینتی، ۱۳۸۲).

در اسلام اصل رابطه دختر و پسر ممنوع نشده است، بلکه اسلام آن را روش مند و نظام مند کرده است. زیرا اگر این نیاز نیز مانند سایر نیازهای جسمی و روانی، بخواهد به طور کامل ارضا شود و انسان را دچار مشکلی نکند، باید تحت ضابطه، نظم و شرایط خاص خود باشد (داوودی، ۱۳۸۸).

دلایل روانشناختی این امر را این گونه می توان توجیه کرد که عقاید دینی سبب می شود فرد به زندگی معنا ببخشد و به آینده امیدوار باشد و در نتیجه با فشارهای ناگزیر زندگی به خوبی کنار بیاید (به نقل از شریفی، ۱۳۸۵).

هم چنین منصور نژاد (۱۳۸۳)، در مطالعه خود تحت عنوان "ارتباط، علل، دلایل و راهکارها" دلایل انحراف در ارتباط اجتماعی بین دختر و پسر را فقدان مباحث تئوریک و عدم معرفی الگوهای مناسب و قابل تقلید از سوی نخبگان فکری، فرهنگی، حوزوی و دانشگاهی اعلام کرده است (به نقل از اسدی، ۱۳۸۵).

خداوند در قرآن کریم ۳۸ بار از کلمه "معروف" استفاده کرده است که ۱۹ بار آن به ارتباط زن و مرد اختصاص داده شده است. و می فرماید: که مبنا در روابط دختر و پسر آن است که معروف را رعایت کنند، یعنی اینکه باید به عرف ارتباط در محیط های مختلف (دانشجویی، شهری و روستایی) توجه شود (اسدی، ۱۳۸۵).

- برای مثال در عرف و محیط دانشگاهی این ارتباط در قالب بحث علمی ظهور پیدا می‌کند که باید با عقل و شرع سازگاری داشته باشد (زینتی، ۱۳۸۲). و این رابطه نه تنها مجاز است بلکه مورد تأیید اسلام هم می‌باشد و اگر حدود الهی مراعات نشود و حریم بین محرم و نامحرم شکسته شود، اسلام از این نوع رابطه ناخشنود است و آن را نهی می‌کند (زینتی، ۱۳۸۵).
- پس طبق نظر اسلام، روابط با نامحرم تا آنجا که به شکستن حریم الهی منجر نشود، اشکالی ندارد. بنابراین گفت‌وگوها و نگاههای متعارف اشکالی ندارد، اما به هر حال لازم است در ارتباط با نامحرم هنجارهای زیر رعایت شود:
۱. قرآن کریم در آیه " ۳۲ سوره احزاب" اشاره میکند که سخن گفتن با نامحرم باید به شایستگی انجام شود تا مهیج، تحریک‌کننده و گناه آلود نباشد (اسدی، ۱۳۸۵).
  ۲. از نگاههای آلوده جلوگیری شود.
  ۳. حجاب شرعی رعایت شود.
  ۴. قصدتلدذ و ربه در کار نباشد (زینتی، ۱۳۸۵).

پیشینه پژوهش

پژوهش امنیایی (۱۳۸۱) در مورد رابطه رفتارهای به هنجار نوجوانان ۱۸-۱۵ ساله، با وضعیت اخلاقی خانواده نشان داده است که بین رفتار به هنجار اجتماعی نوجوانان و وضعیت اخلاقی خانواده رابطه مثبت وجود دارد؛ در این مقایسه وضعیت اخلاقی مادر در مقایسه با پدر نقش مهمتری را بر رفتارهای به هنجار نوجوانان داشته است (به نقل از شریفی، ۱۳۸۵).

نتایج این تحقیق با مطالعه کوثری (۱۳۷۴) که دریافت دانش‌آموزانی که با جنس مخالف ارتباط دارند، نسبت به همسالان خود با مادرانشان رابطه عاطفی و صمیمانه‌ی کمتری داشته‌اند، همخوانی دارد. همچنین این نتایج مؤید این نکته است که رابطه با جنس مخالف در سنین نوجوانی باعث کم‌رنگ شدن ارتباط نوجوان با خانواده می‌شود (به مهرابی، کجیاف، عابدی، ۱۳۸۷).

طی پژوهش خلج‌آبادی و مهریار (۱۳۸۹) تحت عنوان: "بررسی نقش خانواده در ارتباطات با جنس مخالف قبل از ازدواج در دختران دانشجو در تهران" این نتیجه به دست آمد که داشتن والدین با کنترل سخت‌گیرانه و والدین با نگرش سهل‌گیرانه هر دو با روابط با جنس مخالف قبل از ازدواج در فرزندان ارتباط دارد. در نتیجه‌ی این پژوهش نیز، این نتایج به دست آمد که نشان می‌داد کنترل سخت‌گیرانه‌ی والدین در دوران بلوغ، نگرش آزادگرایانه‌ی والدین و احترام کم به نظرات آنان پیش‌بینی‌کننده‌های دوستی با جنس مخالف در سطح خانواده می‌باشد و همچنین انتقال ارزشها و اعتقادات توسط والدین به جوانان، نظارت متعادل والدین و برخورداری از جو خانوادگی خوب و روابط خانوادگی خوب مورد تأکید بوده است.

هم‌چنین پژوهش میرزایی و برغمندی (۱۳۸۹) نیز تأییدی بر این مسأله است که اگر جامعه و خانواده در برابر نوجوان دست به سیاست‌های انقباضی بزنند و یا طرح‌هایی محدود کننده را به اجرا در بیاورند نه تنها مؤثر واقع نمی‌شود بلکه می‌تواند زمینه آسیب‌های اجتماعی زیانباری برای جامعه مثل فرار و خانه‌گریزی دختران و پسران گردد.

در این پژوهش این نتیجه نیز به دست آمد که کارکرد خانواده شامل روابط خانوادگی، نگرش والدین و احترام به نظر والدین در رفتارهای جنسی جوانان بیشتر مؤثر است تا ساختار خانوادگی مثل زندگی با هردوی والدین و یا سواد مادر.

کوثری (کوثری، ۱۳۸۳) در پژوهشی با عنوان بررسی علل رابطه با جنس مخالف در دانش‌آموزان دختر دوره ی راهنمایی تحصیلی منطقه ۱۸ آموزش و پرورش شهر تهران و ارائه ی راه حل‌های مسئله نشان داد که دانش‌آموزان دختری که با جنس مخالف خود رابطه دارند، از توجه و محبت کمتری در خانواده برخوردارند. سخت‌گیری و تعصبات در خانواده‌هایی که فرزند دانش‌آموز آن‌ها با جنس مخالف خود رابطه دارد، بیشتر است.

راتر (راتر، ۱۹۹۹)، در پژوهشی با عنوان عوامل محافظت از کودکان در جلوگیری از رفتارهای خطرساز نشان داد که رابطه ی صمیمی بین والدین و فرزند آگاهی نوجوان را افزایش و رفتار جنسی خطرساز را در بین آن‌ها کاهش می‌دهد.

سیلوا و راس (سیلوا و راس، ۲۰۰۲) در پژوهشی با عنوان تأثیر ارتباط والدین با نوجوانان در ارتباط با آمیزش جنسی پیش از ازدواج به این نتیجه رسیدند که ایجاد رابطه ی خوب بین مادر و دختر همچون سیری در مقابل آغاز زودرس این نوع روابط در دختران نوجوان عمل می کند.

پرکینز و همکاران (پرکینز و همکاران، ۲۰۰۲) در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر سوء استفاده از دختران نوجوان در پیش از ازدواج در مورد ۱۶۰۰ نوجوان ۱۴ - ۱۲ سال انجام شد، دریافتند که حمایت خانواده از نوجوانان با کاهش رفتارهای جنسی خرساز به میزان ۷۳٪ همبستگی دارد. بر خلاف انتظار آنان هیچ گونه همبستگی بین فعالیت های خارج از مدرسه و رفتارهای جنسی خرساز مشاهده نشد.

هاولی و دهان (هاولی و دهان، ۱۹۹۶)، لرنر و بنسون (لرنر و بنسون، ۲۰۰۳) در پژوهشی با عنوان فرآیند خانواده در آشکارسازی قابلیت های نوجوانان نشان دادند که خانواده هایی که بر آگاهی دادن به نوجوانان در هر زمینه تأکید می کنند و دلیل هر کاری را برای او توضیح می دهند یک عامل حفاظتی برای نوجوان بوده و او را در برابر خطرات اجتماعی در طول عمر واکسینه می کند. در هر حال فرد هر قدر هم که رشد یافته، بلند و شکوفا باشد، هم چنان به حضور سازنده ی فردی از جنس مخالف در زندگی اش نیازمند است تا به رشد و تعالی مورد نیاز دست یابد. بنابراین قسمت عمده ای از رشد، پیشرفت و شکوفایی هر فردی وابسته به ارتباط و زندگی سالم با جنس مخالف خواهد بود.

باید عنوان نمود که پژوهش های انجام پذیرفته بیشتر به جنبه های پیامدی روابط پرداخته و کمتر عوامل پیدایش را مد نظر گرفته اند. این پژوهش با بررسی عوامل مؤثر بر شکل گیری روابط دوستی بین دختر و پسر امید است بتواند نقطه ی آغازی برای پر کردن این خلأ باشد.

نتیجه گیری و پیشنهاد

اولیای خانه و مدرسه، پیوسته به شکل حادی با این مسئله رو به رو بوده اند که چگونه می توان دختر و پسر را تا رسیدن به زمان مناسب برای ازدواج، از هم دور نگه داشت؟ برای آنان و به خصوص اولیای دختران، این پرسش همواره مطرح بوده است که چه کنند تا نوجوانان و جوانان خانواده به شکل نامشروع و نامتعارف با افراد غیر هم جنس، رابطه برقرار نسازند. دوستی و عشق آنان را چگونه چاره ساز باشند؟ چگونه و با چه زبانی آنان را به راه راست هدایت کنند؟ چگونه فرزندانشان را کنترل کنند تا از طریق نامه، تلفن و یا از طریق دیگر، با افراد غیر هم جنس، رابطه برقرار نسازند. یکی از عوامل مهم بازدارنده از ارتباط نادرست با جنس مخالف، توجه به نظرات والدین است. همچنین پدر و مادر هم باید در برخورد با نوجوانان به جای رویکرد افراطی یا تفریطی، رویکرد متعادلی داشته باشند.

در ارتباط با رابطه سالم و ناسالم می توان گفت، رابطه ی نزدیک و صمیمانه رابطه ای است که از نظر روانشناسی، نیازهای روانی انسان را ارضاء می کند. روابط ناسالم اغلب برای انسان تولید نیازهای روانی زائد و بیمارگونه می نماید. روابط سالم، روابطی هستند که هر انسانی با تمام وجود، آن را طلب می کند در حالی که تداوم روابط ناسالم، آن قدر اضطراب و نگرانی را افزایش می دهد که سرانجام، به اختلال روانی منجر می گردد. تفاوت این دو نوع رفتار را با توجه به ظواهر آن به وضوح می توان مشاهده کرد. رابطه ی مطلوب با دیگری در مقام جزئیات آن، از حالت نگاه گرفته تا سایر اعمال همگی مطلوب و دلپسند است. فرد را به خود جلب می کند و به او عزت، حرمت و امنیت می بخشد. روابط ناسالم به عکس، فرد را زده، دل مرده، بی حرمت، خالی، منزوی و بیمار می کند. روابط ناسالم هم، به وضوح قابل مشاهده بوده، به انزجار می انجامد (یحیایی و رافعی، ۱۳۷۴).

منابع

- احمدی، محمدرضا. ۱۳۸۶. روابط پسر و دختر. قم: معارف.
- اسدی، عبد... (۱۳۸۵). "بررسی روابط دانشجویان دختر و پسر در دانشگاههای شهر اردبیل"، مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، ۲(۶)، ۱۱۳-۱۱۴.

- آمدی، عبدالواحد. (۱۳۸۳). غررالکلم و دررالکلم. ترجمه هاشم رسولی محلاتی. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- باقری، خسرو ۱۳۷۴. نگاهی دوباره به تربیت اسلامی. تهران: انتشارات مدرسه.
- پیام مشاور. (۱۳۸۸). "ارتباط با جنس مخالف"، ویژه نامه دانشجویان جدیدالورود ۱۳۹۰-۱۳۸۹، ۹۳، ۲۰-۱۸.
- پیام مشاور. (۱۳۸۸). "مصائب شکست عشقی"، ۸(۷۶)، ۴-۳.
- پیام مشاور. (۱۳۸۹)، ۱۰(۱۰۱).
- حر عاملی، محمدبن حسن. (۱۳۷۴). وسائل الشیعه. قم: موسسه آل لبیت لاحیاء التراث.
- خلج آبادی فراهانی، فریده؛ مهریار، امیرهوشنگ. (۱۳۸۹). "بررسی نقش خانواده در ارتباطات با جنس مخالف قبل از ازدواج در دختران دانشجو در تهران"، فصلنامه خانواده پژوهی، سال ششم، شماره ۲۴، زمستان ۱۳۸۹، صص ۴۶۸-۴۵۰.
- داوودی. (۱۳۸۸). "دختران و دوستی با جنس مخالف" برگرفته از سایت: www.tebyan.net
- زینتی، علی. (۱۳۸۲). "اسلام و رابطه دختر و پسر"، فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، ۷(۲۴)، ۸۵-۱۲۳.
- شریفی، نسترن. (۱۳۸۵). "بررسی مشکلات شخصی، تحصیلی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن و رابطه آن با جنس مخالف، پیشرفت تحصیلی و...، تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، جلد ۵، شماره ۱۸، صص ۹۷-۷۷.
- شیخ دارانی، هما؛ مهرابی، حسینعلی؛ کجباف، محمدباقر؛ عابدی، محمدرضا. (۱۳۸۷). "تاثیر آموزش مبتنی برافزایش آگاهی از آسیب‌های حاصل از روابط آسیب زای دختر و پسر بر دانش آموزان دختر دوره متوسطه"، دانش و پژوهش در روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان، شماره ۳۸، زمستان ۱۳۸۷، صص ۶۲-۴۱.
- شیخ دارانی، هما؛ کجباف، محمدباقر؛ عابدی، محمدرضا. (۱۳۸۶). اثربخشی آموزش پیشگیری از روابط آسیب زا بر نگرش دانش آموزان پسر مدارس متوسطه"، دانش و پژوهش در روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان، شماره ۳۲، تابستان ۱۳۸۶، صص ۳۶-۱۷.
- غلامزاده، مریم؛ عطاری، یوسفعلی؛ شفیع‌آبادی، عبدالم... (۱۳۸۸). "اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی برهمراهی عاطفی و ارتباط زوجین"، نشریه اندیشه و رفتار، شماره ۱۱، دوره ۳، صص ۴۴-۳۵.
- کجباف، محمدباقر؛ شیخ دارانی، هما؛ عابدی، محمدرضا. (۱۳۸۸). "بررسی اثربخشی آموزش پیشگیری از روابط آسیب‌زا بر نگرش دانش آموزان متوسطه"، مجله مطالعات آموزش و یادگیری دانشگاه شیراز، دوره اول، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، صص ۱۱۵-۱۰۱.
- مطهری، مرتضی. ۱۳۸۵. نظام حقوق زن در اسلام. تهران: انتشارات صدرا.
- منصور، محمود. (۱۳۷۸). روانشناسی ژنتیک. چاپ یازدهم. (۱۳۸۹). تهران: انتشارات سمت.
- منصوری، زهرا. (۱۳۸۲). "مهارت نه گفتن را بیاموزیم"، نشریه بهروز، ۵۷، ۲۰-۲۱.
- میرزایی، خلیل؛ برغمندی، هادی. (۱۳۸۹). "رابطه با جنس مخالف و عوامل آن"، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال دهم، ش ۳۴، صص ۱۵۷-۱۳۱.
- Jokar, B. (2004). Faculty of Science and Engineering, Shiraz University Students` attitude to boys & girls, in proceedings of national seminar on student mental health. Tehran: Shiraz University. [Persian]
- Hawley, D & Dehaan. L. (1996). Toward a definition of family resilience, Family Process Journal, 35.
- kosari, M. (1995). Causes the opposite sex with girls students in secondary school education, school district 18 in Tehran and offer solutions to the problem, Thesis Guidance and counseling advice, Allameh Tabatabai University. [Persian]

- Lerner, R & Benson, L. (2003). *Developmental assets and asset-building communities*, New York: Kluwer.
- Movahed, M. & Shvazy Abbasi, M. (2006). Relationship between socialization and traditional values and modern attitudes to girls in the field of personal relationship between be for marriage, the letter-scientific research studies, women, VOL 4, N 1, spring 2006, center for women- Al-zahra University. [Persian]
- Huoraei, M. (2009). *Pre marital Relationships*, Tehran: deklamagan. [Persian]
- Parkins, D. Luter, T & Jank, W. (2002). Protective Factors that decrease the likelihood of puring for physically abused females. *Journal of Adolescent Research*, 17, 377-400.
- Rutter, M. (1999). *Protective Factors to children. Primary Prevention of Psychopathology*, Vol 3, University of New England.
- Silva, m & Ross, I. (2002). Association of perceived parental attitudes towards premarital sex with initatin of sexual intercourse in akolescince. *Psychology Report*, dec; 91(3 pt 1): 781- 4.
- Yahyaiei, SH. & Refahi, ZH. (1995). Relationship between self-concept of young boys and girls ages 15-19 years old students in tehran with the opposite sex. *Clinical psychology B.A. thesis of AL-Zahra University in Tehran*. [persian]

Pre-marital relationship between boys and girls as a cultural challenge

Behnaz Ertezaie

Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences,
Isfahan University, Isfahan, Iran

Abstract

Relationships between boys and girls before marriage has always been an important topic, and yet it has been obscured with suspicion and anxiety. On the other hand, instinctive stresses and tensions cause adolescents to tend to the opposite sex, and on the other hand, social, cultural and moral considerations have served as obstacles to them. These contradictory and contradictory modes in society have always been problematic for teenagers and youth, as well as parents and educators, and have created an uncertainty and confusion about how to cope with this problem. It seems That the issue of the relationship between the girl and the boy and its increasing expansion has become an issue of personal, family and social constraints. This phenomenon, due to its harmful and consequential consequences, needs to know the factors creating, maintaining, and controlling it, so that solutions can be found to suit the individual, the family and the community. Therefore, to solve a problem such as Unhealthy relationships between girls and boys. As a cultural challenge, it is necessary to pay special attention to different strategies at different levels, which are discussed in this article.

Key words: Relationship, Opposition, Challenge, Culture.